

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.5.5.2025

Pani
Marta Perkowska
Prezes Zarządu Głównego
Stowarzyszenia Otwarte Drzwi
ul. Równa 10 lok. 3
03-418 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/032 Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy w formie
środowiskowych domów samopomocy

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. 48224445687, kps@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie Otwarte Drzwi, ul Równa 10 lok. 3, 03-418 Warszawa, prowadzące Środowiskowy Dom Samopomocy typu AB ¹ przy ul. Przyczółkowej 27A w Warszawie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marta Perkowska, Prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Otwarte Drzwi od 22 maja 2015 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy. 2. Świadczenie usług i zapewnienie standardu w ramach środowiskowych domów samopomocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022 -2024 z wykorzystaniem dowodów i informacji sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	Maria Smereczyńska, radca Prezesa NIK, upoważnienie do kontroli nr KPS/45/2025 z 7 sierpnia 2025 r.

(akta kontroli: t. I, str. 1)

¹ Dalej: ŚDS lub Dom.

² Dz.U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie przez Stowarzyszenie Otwarte Drzwi⁴ środków finansowych na bieżące prowadzenie ŚDS oraz spełnienie obowiązującego standardu świadczonych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2022-2024 Dom jako ośrodek wsparcia dziennego skutecznie świadczył usługi na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, które odpowiadały standardom określonym przepisami rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁵. Usługi te realizowano w pomieszczeniach (pracowniach) wyposażonych w niezbędny sprzęt do przeprowadzania zajęć wspierająco-aktywizujących, przy udziale kadry o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych. Kadra ŚDS uczestniczyła w przewidzianych szkoleniach oraz miała możliwość korzystania z superwizji. Stosowano zróżnicowane zajęcia, zgodne opracowywanymi dla uczestników indywidualnymi planami postępowania wspierająco-aktywizującego⁶, mające na celu zwiększenie zaradności oraz samodzielności życiowej, a także rozwój kompetencji społecznych. Prawidłowo prowadzono dokumentację indywidualną oraz zbiorczą uczestników. ŚDS spełniał wymagane standardy – był pozbawiony barier architektonicznych, a jego powierzchnia użytkowa zapewniała uczestnikom odpowiednie warunki do oferowanego wsparcia. Środki finansowe na bieżące prowadzenie Domu, otrzymywane na podstawie zawartych umów, wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem. Również terminowo przekazywano obligatoryjne sprawozdania z działalności Domu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach objętych kontrolą SOD prowadziło Dom typu A i typu B⁸ w lokalu wynajętym od Urzędu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy. ŚDS działał w oparciu o statut, regulamin organizacyjny⁹, program działalności domu oraz plan pracy domu na każdy rok. Regulamin organizacyjny, program działalności domu oraz

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: Stowarzyszenie lub SOD.

⁵ Dz.U. z 2020 r. poz. 249, dalej: rozporządzenie w sprawie ŚDS.

⁶ Dalej: Plan lub IPPWA.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dom typu A – dla osób przewlekle psychicznie chorych, dom typu B – dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Głównym celem działalności ŚDS było zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi usług wspierająco-aktywizujących poprzez zwiększenie zaradności i niezależności życiowej, podniesienie poziomu ich życia, a także integrację społeczną.

⁹ Uchwała Zarządu Głównego Stowarzyszenia Otwarte Drzwi nr 17/2015 z 28 grudnia 2015 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego ŚDS Typu AB oraz Uchwała Zarządu Głównego Stowarzyszenia Otwarte Drzwi nr 2/2024 z 20 czerwca 2024 r. w sprawie zatwierdzenia regulaminu Organizacyjnego ŚDS Typu AB.

plan pracy domu na każdy rok objęty kontrolą były uzgadniane z Wojewodą Mazowieckim oraz zatwierdzane uchwałą Zarządu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy¹⁰.

(akta kontroli t. I str. 12-258)

W latach 2022-2024 Stowarzyszenie przedstawiało do Urzędu m.st. Warszawy¹¹ oferty na realizację zadania publicznego pn. działalność na rzecz osób niepełnosprawnych na prowadzenie środowiskowego domu samopomocy dla osób z przewlekłymi chorobami psychicznymi oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną (typ AB) na terenie Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy. W 2022 r. była to oferta na lata 2022-2023, a kolejną przedstawiono w 2024 r., która dotyczyła tego roku.

W ofertach przedstawiano m.in. kalkulację kosztów opartą wyłącznie na planowanej dotacji. Na lata 2022-2023 – odpowiednio na każdy rok: 1245,5 tys. zł oraz 1141,1 tys. zł, a na 2024 r. – 1245,5 tys. zł. ŚDS otrzymywał środki na bieżące prowadzenie Domu na podstawie zaakceptowanej oferty i umowy podpisanej z Prezydentem m.st. Warszawy¹² na realizację zadania publicznego. Dodatkowo ŚDS otrzymywał środki finansowe w ramach Programu kompleksowego wsparcia rodzin „Za życiem”¹³, w związku z art. 51c ust. 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹⁴. Środki finansowe z tego tytułu przekazywano na uczestników spełniających warunki przewidziane prawem powszechnie obowiązującym. Uczestników tych wskazywano w comiesięcznych sprawozdaniach ŚDS, przekazywanych przy wykorzystaniu Centralnej Aplikacji Statystycznej¹⁵.

Kwoty dotacji celowych przekazywanych przez Wojewodę Mazowieckiego w latach 2022-2024 wynosiły odpowiednio:

- 1272,5 tys. zł na bieżące prowadzenie ŚDS, uzupełnione o środki finansowe w ramach programu „Za życiem” w wysokości 69,8 tys. zł (1342,3 tys. zł)¹⁶,
- 1440,3 tys. zł na bieżące prowadzenie ŚDS, uzupełnione o środki finansowe w ramach programu „Za życiem” w wysokości 85,7 tys. zł, (1526,0 tys. zł)¹⁷,
- 1464,8 tys. zł na bieżące prowadzenie ŚDS, uzupełnione o środki finansowe w ramach programu „Za życiem” w wysokości 93,0 tys. zł (1557,8 tys. zł)¹⁸.

ŚDS wydatkował otrzymane środki finansowe wyłącznie na bieżące prowadzenie ośrodka wsparcia (utrzymanie ośrodka wsparcia, wynagrodzenia pracowników oraz prowadzenie zajęć z uczestnikami). Zgodnie ze sprawozdaniami złożonymi

¹⁰ Uchwała nr 242/IV/2016 Zarządu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy z 15 kwietnia 2016 r. oraz Uchwała nr 37/2024 Zarządu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy z 31 lipca 2024 r.

¹¹ Za pośrednictwem Urzędu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy.

¹² Za pośrednictwem Urzędu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy.

¹³ Uchwała nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie Programu kompleksowego wsparcia rodzin „Za życiem” (M.P. poz. 1250, ze zm.), dalej: program „Za życiem”.

¹⁴ Dz.U. z 2025 r. poz. 1214, ze zm., dalej uops.

¹⁵ Dalej: CAS.

¹⁶ Niewykorzystane środki finansowe w wysokości 12,00 zł, zwrócono 11 stycznia 2023 r. – zgodnie z umową.

¹⁷ Niewykorzystane środki finansowe w wysokości 2,7 tys. zł, zwrócono 10 stycznia 2014 r. – zgodnie z umową.

¹⁸ Niewykorzystane środki finansowe w wysokości 34,11 zł, zwrócono 9 stycznia 2025 r. – zgodnie z umową.

w latach 2022-2024 do Urzędu m.st. Warszawy¹⁹, ŚDS nie uzyskał żadnych innych przychodów. W tych latach Dom nie realizował żadnych inwestycji ani nie otrzymywał dodatkowych środków finansowych.

(akta kontroli: t. I, str. 319-534; 535; 536-538; 595; 644-645)

W ramach realizacji zadania publicznego wyodrębniono i prowadzono dokumentację finansowo-księgową i ewidencję księgową, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy z dnia 29 września 1994 r o rachunkowości²⁰, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Według rozliczeń dotacji celowych oraz sprawozdania nr 168277 z wykonania zadania publicznego w roku budżetowym²¹, za okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r., które złożono 26 stycznia 2024 r. w Urzędzie m.st. Warszawy – otrzymane dotacje wykorzystano zgodnie z ich przeznaczeniem. Również zgodnie z przeznaczeniem wykorzystano dotacje przyznane na 2024 r., co stwierdzono na podstawie sprawozdania z realizacji zadania publicznego nr 200937 w roku 2024²² za okres od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r., złożono 29 stycznia 2025 r. w Urzędzie m.st. Warszawy. Wydatki realizowane w ramach obu umów ponoszono prawidłowo, księgowano zgodnie z uor, a sprawozdania z ich realizacji składano terminowo. Niewykorzystane środki finansowe zwracano w przewidzianym to tego terminie na wskazany w umowie rachunek bankowy.

(akta kontroli: t. I str. 599-643; 647; t. II, str. 2-154; t. III, str. 129-414)

ŚDS składał do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego comiesięczne sprawozdania przy wykorzystaniu CAS, które zawierały dane dotyczące: miejsc statutowych, liczby uczestników, w tym liczby uczestników z aktualnymi decyzjami administracyjnymi kierującymi do Domu oraz uczestników, którzy w danym miesiącu korzystali z usług ŚDS. Oddzielnie przekazywano listy uczestników korzystających z dotacji w ramach programu „Za życiem”. Przekazywane dane były zgodne z listami obecności oraz stanem faktycznym.

(akta kontroli: t. II, str. 155-285; t. IV, str. 1-596; t. V, str. 1-327)

1.2. W latach objętych kontrolą ŚDS nie prowadził zadań inwestycyjnych przez co nie był zobowiązany do stosowania przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych²³.

(akta kontroli: t. VII, str. 635)

1.3. W latach 2022-2024 Dom jako placówka wsparcia dziennego pobytu świadczył usługi nieodpłatnie. W tych latach nie świadczył usług całodobowych.

(akta kontroli: t. I, str. 16-81)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności skontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁹ Za pośrednictwem Urzędu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy.

²⁰ Dz.U. z 2023 r. poz. 120, ze zm., dalej uor.

²¹ Z realizacji umowy nr. WIL/WSŚ/B/VI/3/8/56/LW/2022 z 26 stycznia 2022 r.

²² Z realizacji umowy nr WIL/WSŚ/B/VI/3/8/70/LW/2024 z 19 stycznia 2024 r.

²³ Dz.U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm., dalej: pzp.

Ocena cząstkowa NIK ocenia pozytywnie wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na bieżące prowadzenie ŚDS w latach 2022-2024. W miesięcznych sprawozdaniach kierowanych do Wojewody Mazowieckiego Dom prawidłowo przekazywał informacje dotyczące liczby uczestników w celu uzyskania tych środków finansowych, a uczestnicy bezpłatnie korzystali z oferowanych przez ŚDS usług. W latach objętych kontrolą nie występowały zamówienia, co do których należało stosować przepisy pzp.

OBSZAR 2. Świadczenie usług i zapewnienie standardu w ramach środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach objętych kontrolą ŚDS świadczył usługi w formie dziennej w godzinach 8:00-16:00 przez pięć dni w tygodniu. Dom zamykano na okres nie dłuższy niż 15 dni roboczych w roku²⁴. Termin zamknięcia placówki był wcześniej konsultowany i uzgadniany z uczestnikami oraz ich opiekunami, a Wydział Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Burmistrz Dzielnicy Wilanów byli informowani o tym co najmniej z dwutygodniowym wyprzedzeniem.

W latach 2022-2024 ŚDS, zgodnie ze statutem, przeznaczono dla 22 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną (typ B) i 30 osób przewlekłe psychicznie chorych (typ A), mieszkających przede wszystkim na terenie Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy. W poszczególnych latach objętych kontrolą przebywało w nich odpowiednio:

- na początku roku – 33 uczestników w Domu typu A i 23 w Domu typu B, a na koniec roku – 32 uczestników w Domu typu A i 23 w Domu typu B;
- na początku roku – 32 uczestników w Domu typu A i 22 w Domu typu B, a na koniec roku – 32 uczestników w Domu typu A i 23 w Domu typu B;
- na początku roku – 31 uczestników w Domu typu A i 23 w Domu typu B, a na koniec roku – 34 uczestników w Domu typu A i 22 w Domu typu B.

Kierownik ŚDS i Prezes Zarządu Głównego SOD wyjaśniły, że w latach 2022-2024 do ŚDS przyjmowano więcej uczestników – ponad liczbę miejsc statutowych, ponieważ było to zgodne z przepisami prawa powszechnie obowiązującego²⁵. Przyjmowanie dodatkowych uczestników nie wpłynęło na zwiększenie wskaźnika zatrudnienia kadry Domu. W ŚDS prowadzono szczegółową rejestrację nieobecności uczestników (w przypadkach absencji dłuższych niż 14 dni roboczych). Ustalano powody nieobecności i monitorowano sytuację każdego uczestnika.

Wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego²⁶ wynosił nie mniej niż 1 etat na siedmiu uczestników w Domu typu A oraz na pięciu uczestników w Domu typu B²⁷. W 2022 r. w ŚDS przebywało średniomiesięcznie 33 uczestników na 6 etatów (Dom typu A) i 23 uczestników

²⁴ Zgodnie z § 6 pkt 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

²⁵ Zgodnie z § 7 ust. 9 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

²⁶ Dalej: Zespół lub ZWA.

²⁷ Ponadto w przypadku uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spectrum autyzmu, będących uczestnikami domów typu A lub B lub C, wskaźnik zatrudnienia pracowników ZWA wynosi nie mniej niż jeden etat na trzech uczestników. W przypadku łączenia typów domów, wskaźnik zatrudnienia stosuje się odpowiednio do liczby uczestników w domu każdego z tych typów (zgodnie z § 12 ust. 1a i 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS).

na 7 etatów (Dom typu B), w tym łącznie dla obu typów domów – dziesięć osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi (jedna w Domu typu A i dziewięć w Domu typu B). W 2023 r. – 32 uczestników na 6 etatów (Dom typu A) i 23 uczestników na 6,35 etatu (Dom typu B), w tym łącznie dla obu typów domów – 10 osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi (jedna w Domu typu A i dziewięć w Domu typu B). W 2024 r. – 32 uczestników na 5,5 etatu (Dom typu A) i 23 uczestników na 6,35 etatu (Dom typu B), w tym łącznie dla obu typów domów – 11 osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi (jedna w Domu A i dziesięć w Domu B). Uczestnicy ŚDS byli w wieku od 20 do ponad 80 lat²⁸.

W 2022 r. uczestnictwo w ŚDS zakończyło siedem osób (Dom typu A) i jedna osoba (Dom typu B). W 2023 r. uczestnictwo w ŚDS zakończyły trzy osoby (Dom typu A) i jedna osoba (Dom typu B). W 2024 r. uczestnictwo w ŚDS zakończyło pięć osób (Dom typu A) i dwie osoby (Dom typu B). Głównymi powodami zakończenia uczestnictwa były: pogorszenie stanu zdrowia – hospitalizacja, sytuacja rodzinna, aktywne poszukiwanie pracy, umieszczenie w placówce opieki całodobowej, zgon uczestnika, zmiana ośrodka wsparcia, brak motywacji do udziału w zajęciach i wygaśnięcie decyzji administracyjnej.

W latach objętych kontrolą wszyscy uczestnicy ŚDS mieli decyzje administracyjne przyznające czasowe prawo do korzystania z nieodpłatnych usług i form rehabilitacji świadczonych w ŚDS, wydane przez Prezydenta m.st. Warszawy, za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy²⁹.

Uczestników przyjmowano do ŚDS zgodnie z rozstrzygnięciami zawartymi w tych decyzjach administracyjnych. Nie wszystkie osoby chętne do udziału w ŚDS znajdowały miejsce od razu. W 2022 r. na miejsce w Domu typu A oczekiwały trzy osoby, a w Domu typu B – jedna osoba. W 2023 r. były to odpowiednio: trzy osoby; dwie osoby. W 2024 r. nie było osób oczekujących na miejsce w Domu typu A, a na miejsce w Domu typu B oczekiwały dwie osoby. W latach 2022-2024 kolejność przyjęć do ŚDS była uzależniona od daty zgłoszenia. W celu bieżącej aktualizacji gotowości osób z zaburzeniami psychicznymi do udziału w ŚDS, ośrodek wsparcia utrzymywał kontakt z tymi osobami. W latach objętych kontrolą ŚDS nie prowadził zajęć klubowych dla osób oczekujących na przyjęcie do Domu oraz byłych uczestników³⁰, ponieważ nie jest to obligatoryjne, a dodatkowo niewiele osób oczekiwało na przyjęcie do ŚDS.

(akta kontroli: t. II, str. 318-330, 331-332, 333, 340-345, 347-348, 351-352, 353-356; t. III, str. 1-17, 18-127, 128, 444-445)

2.2. Budynek, w którym SOD (w latach 2022-2024) prowadził ŚDS znajdował się przy ul. Przyczółkowej 27A w Warszawie. Budynek był położony w spokojnym otoczeniu. Teren, na którym znajdował się budynek był ogrodzony. W budynku działał także OPS oraz publiczna biblioteka. Powierzchnia użytkowa budynku (łącznie dla Domu typu A i typu B) wynosiła 491,5 m², co oznacza, że powierzchnia użytkowa budynku na jednego statutowego uczestnika wynosiła 9,4 m² (przy

²⁸ Przy czym najwięcej osób było w wieku 30-70 lat.

²⁹ Dalej OPS.

³⁰ Zgodnie z § 19 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

minimum 8 m²). W budynku przeprowadzano audyt dostępności, na podstawie którego nie stwierdzono barier architektonicznych, co skutkowało wydaniem opinii dostępności, zgodnie z wymaganiami, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami³¹. W latach 2022–2024 działalność ŚDS prowadzono na dwóch kondygnacjach: parter i poziom -1. Na parterze prowadzono Dom typu A, a na poziomie -1 prowadzono Dom typu B³². Dwa przejścia prowadzące schodami były wyposażone w rozkładane platformy przyschodowe, a w budynku znajdowała się winda łącząca wszystkie jego kondygnacje. Na parterze (Dom typu A) znajdowało się dziesięć pomieszczeń służących do prowadzenia zajęć. Sala ogólna/wewnętrzny hol do spotkań okolicznościowych, spotkań z rodzinami, do relaksu, wyposażony w kanapy, fotele, stoliki, krzesła. Obok znajdowała się w pełni wyposażona kuchnia z częścią jadalną do prowadzenia zajęć kulinarnych, uczących samoobsługi w zakresie żywienia. Tu uczestnicy ŚDS przygotowywali ciepłe posiłki dla całej grupy. Kolejnym pomieszczeniem była pracownia plastyczna wraz z przylegającym do niej pomieszczeniem magazynowym, w pełni wyposażona w sprzęt do zajęć plastycznych, garncarskich (z piecem do wypalania gliny), rękodzielnictwa. Następnie była sala ogólna do prowadzenia zajęć terapeutycznych (np. muzykoterapii), ze sprzętem audio-video, gramiami planszowymi. Sąsiednim pomieszczeniem była sala komputerowa wykorzystywanymi do zajęć informatycznych, a po godzinach zajęć z uczestnikami wykorzystywana przez pracowników Zespołu. Pomieszczenie znajdujące się obok spełniało rolę pokoju wyciszenia, a także pokoju do pracy indywidualnej. Kolejnym pomieszczeniem było biuro kierownik ŚDS. Na tym poziomie znajdowały się także łazienki/toalety (damska i męska z podwójnymi kabinami) dla osób z niepełnosprawnościami, z przystosowanym prysznicem (na poziomie -1). Łazienki wyposażono w sprzęty wykorzystywane do treningów w zakresie samoobsługi (pralka, suszarka, suszarka do włosów, deska do prasowania, żelazko). Przy wejściu głównym były szafy pełniące rolę garderoby dla uczestników ŚDS. W latach 2022–2024 poziom -1 (dziewięć pomieszczeń) służył do prowadzenia Domu typu B, a od 2025 r. stał pusty, nieużywany.

(akta kontroli: t. I, str. 259-292, 293-304)

2.3. W latach objętych kontrolą w ŚDS zatrudniano, zgodnie z planem, stosowną liczbę pracowników merytorycznych³³. Wszyscy pracownicy merytoryczni spełniali wymogi kwalifikacyjne, a także wchodzili w skład ZWA. Wszyscy pracownicy Zespołu mieli stosowne doświadczenie zawodowe w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.

W 2022 r. w Domu typu A zatrudniano pracowników Zespołu na 6 etatach³⁴, a w Domu typu B na 7 etatach³⁵. W 2023 r. w Domu typu A zatrudniano

³¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1411, ze zm.

³² Od 2025 r. SOD prowadzi tylko Dom typu A, ponieważ gmina wycofała się z kontraktowania usług dla Domu typu B z uwagi na nieodpowiednie warunki lokalowe.

³³ Zgodnie z § 12 ust. 1-2 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

³⁴ Na 32 uczestników, tj. średnio pięciu uczestników na 1 etat.

³⁵ Na 23 uczestników, tj. średnio trzech uczestników na 1 etat.

pracowników Zespołu na 5,16 etatu³⁶, a w Domu typu B na 6,35 etatu³⁷. Natomiast w 2024 r. w Domu typu A zatrudniano pracowników Zespołu na 5,57 etatu³⁸, a w Domu typu B – na 6,35 etatu³⁹. Na koniec 2022 r. zatrudniano kierownika ŚDS (1 etat dla Domu typu A i typu B). W 2022 r. w Domu typu A zatrudniano trzech psychologów (łącznie 2,5 etatu), czterech terapeutów (łącznie 2,5 etatu). Natomiast w Domu B było trzech psychologów (łącznie 2,5 etatu), pięciu terapeutów (łącznie 4,25 etatu) oraz asystent osoby niepełnosprawnej (0,25 etatu). Na koniec 2023 r. zatrudniano kierownika ŚDS (0,75 etatu dla Domu typu A) oraz zastępcę kierownika ŚDS⁴⁰ (1 etat dla Domu typu B). W 2023 r. w Domu typu A zatrudniano trzech psychologów (łącznie 1,75 etatu), trzech terapeutów (łącznie 2,77 etatu oraz osobę na umowę-zlecenie na 26 godzin miesięcznie), instruktorka ds. kulturalno-oświatowych (umowa o współpracy w wymiarze 80 godzin miesięcznie). Natomiast w Domu typu B zatrudniano trzech psychologów (łącznie 2,5 etatu), trzech terapeutów (łącznie 1,6 etatu), opiekuna (1 etat) oraz asystenta osoby niepełnosprawnej (0,25 etatu). W 2024 r. ŚDS zatrudnił kierownika ŚDS (0,75 etatu dla Domu typu A) oraz zastępcę kierownika ŚDS/terapeutę (1 etat dla Domu typu B). W 2024 r. w Domu typu A zatrudniano dwóch psychologów (łącznie 1,25 etatu), czterech terapeutów (łącznie 3,5 etatu). Natomiast w Domu typu B zatrudniano trzech psychologów (łącznie 2,75 etatu), trzech terapeutów (łącznie 1,6 etatu) oraz opiekuna (1 etat). W ŚDS nie zatrudniano pracowników takich jak pielęgniarka lub lekarz. Uczestnicy pozostawali pod opieką swoich lekarzy prowadzących, z którymi konsultowano się w miarę potrzeby. W latach objętych kontrolą na umowę zlecenie zatrudniano również pracownika administracyjno-organizacyjnego (20 godzin miesięcznie), pracownika finansowo-kadrowego (20 godzin miesięcznie), kierowcę (0,375 etatu w 2022 r., a 0,25 etatu w latach 2023-2024).

(akta kontroli: t. III, str. 448; 452, 453-457, 469-475, 476; t. VII, str. 144-323, 636)

Wskaźnik zatrudnienia pracowników ZWA był adekwatny dla każdego z prowadzonych typów Domu. Na podstawie analizy liczby uczestników oraz liczby etatów pracowników Zespołu stwierdzono⁴¹, że wskaźnik zatrudnienia w Domu typu A wynosił od pięciu do siedmiu uczestników na 1 etat. Natomiast w Domu typu B od trzech do pięciu uczestników na 1 etat. W latach 2022–2024, w Domu typu A przebywał jeden uczestnik ze schorzeniem ze spektrum autyzmu bądź niepełnosprawnościami sprzężonymi. Natomiast w Domu typu B było takich uczestników: po dziewięć – w latach 2022-2023, oraz dziesięć – w 2024 r.

³⁶ Na 32 uczestników, tj. średnio sześciu uczestników na 1 etat.

³⁷ Na 23 uczestników, tj. średnio czterech uczestnika na 1 etat.

³⁸ Na 31-34 uczestników, tj. średnio sześciu uczestników na 1 etat.

³⁹ Na 22 uczestników, tj. średnio trzech uczestników na 1 etat.

⁴⁰ W uzasadnieniu wyjaśniającym zatrudnienie zastępcy kierownika wskazano: *zakres obowiązków kierownika jest bardzo szeroki, dlatego konieczne jest wsparcie w postaci zastępcy, który: przejmuje obowiązki kierownika w czasie jego nieobecności (urlopy, szkolenia, zwolnienia lekarskie), wspiera kierownika w bieżącym nadzorze nad pracą personelu, koordynuje działania merytoryczne i administracyjne, odpowiada za prawidłową realizację planów pracy terapeutycznej, zapewnia właściwą komunikację pomiędzy kadrą, uczestnikami i instytucjami współpracującymi.*

⁴¹ Analizy dokonano na podstawie dokumentów dotyczących uczestników i pracowników ZWA z sześciu losowo wybranych miesięcy, tj.: w 2022 r. – marzec, październik; w 2023 r. – maj, listopad; w 2024 r. – luty, sierpień.

Zespół spotykał się w zależności od potrzeb, zwykle nie rzadziej niż raz na trzy miesiące⁴². W latach 2022-2024 średnie miesięczne wynagrodzenie pracowników Zespołu (na osobę) wynosiło odpowiednio: 6,8 tys. zł, (brutto), 5,7 tys. zł (brutto), 6,7 tys. zł (brutto). ŚDS skorzystał także z dofinansowania wynagrodzeń pracowników w ramach rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”⁴³. W 2024 r. wysokość tego dodatku wynosiła od 1,4 tys. zł do 7,2 tys. zł, przy średniej wysokości 5,1 tys. zł.

W latach objętych kontrolą kierownik ŚDS lub upoważniony przez niego pracownik organizowali, co najmniej raz na sześć miesięcy, zajęcia i szkolenie dla pracowników ZWA w zakresie tematycznym wynikającym ze zgłoszonych przez nich potrzeb, związanych z funkcjonowaniem Domu. W latach 2022-2023 pracownicy Domu typu A mieli po dwa nieodpłatne szkolenia⁴⁴. Natomiast w 2024 r. były to trzy szkolenia⁴⁵, zrealizowane w ramach usług komercyjnych oraz nieodpłatne. W 2022 r. pracownicy Domu typu B mieli dwa nieodpłatne szkolenia, które dotyczyły komunikacji alternatywnej i wspomagających sposobów porozumiewania się, w przypadku osób z problemami w komunikacji werbalnej, w tym języka migowego, a w 2023 r. brali udział w trzech nieodpłatnych szkoleniach⁴⁶. Natomiast w 2024 r. zorganizowano 10⁴⁷, zarówno w ramach usług komercyjnych oraz nieodpłatnie.

(akta kontroli t. II str. 357-401; t. III str. 449; 459; 475)

W latach 2022-2023 wszystkich pracowników ZWA w Domu typu A poddawano superwizji. Natomiast wszystkich pracowników ZWA w Domu typu B objęto profesjonalną zewnętrzną superwizją kliniczną w latach 2023-2024.

(akta kontroli: t. III, str. 465-468; t. VII, str. 14)

2.4. W latach objętych kontrolą każdy z uczestników miał opracowany IPPWA, przygotowywany po trzech miesiącach obserwacji uczestnika w trakcie prowadzonych zajęć. Osoba zainteresowana uczestnictwem w ŚDS, otrzymywała ofertę wsparcia, zasady funkcjonowania ŚDS, a następnie rozpoznawano potrzeby tego kandydata. Następnie kandydat ten otrzymywał propozycję

⁴² W 2022 r. w Domu typu A było takich spotkań siedem, a w Domu typu B – dwa. W 2023 r. w Domu typu A było takich spotkań pięć, a w Domu typu B – trzy. W 2024 r. w Domu typu A było takich spotkań pięć, a w Domu typu B – dwa.

⁴³ Przyjętego uchwałą nr 62 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu "Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027" (M. P. poz. 505).

⁴⁴ W 2022 r.: „Budowanie współpracy z uczestnikiem – tajniki efektywnej komunikacji z klientem/pacjentem” oraz „Wyznaczanie granic w pracy z klientem/pacjentem”. W 2023 r.: „Trening umiejętności społecznych” oraz „Zajęcia rekreacyjno-ruchowe dla uczestników placówek typu ŚDS”.

⁴⁵ „Komunikacja interpersonalna w zespole”, „Motywowanie uczestników procesu terapeutycznego w ŚDS do aktywnego udziału w procesie terapeutycznym – metody, techniki i formy terapii” oraz „Komunikacja terapeutyczna – zintegrowany model czynników terapeutycznych”.

⁴⁶ „Budowanie współpracy z uczestnikami – zasady efektywnej komunikacji z pacjentem/klientem” – cz. 1/cz. 2, „Akcja/Ewakuacja – sposoby prawidłowej ewakuacji Osób z Niepełnosprawnościami”.

⁴⁷ „Podstawy prawne dotyczące danych osobowych. Zasady ochrony danych osobowych w Stowarzyszeniu Otwarte Drzwi”, „Świadczenie wspierające – aktualny model świadczenia oraz dokumenty merytoryczne”, „Wyzwania w inkluzji starzejących się osób z niepełnosprawnościami”, „Ochrona danych osobowych”, Szkolenie z podstaw programu kalkulacyjnego Excel”, „Terapia ręki i stopy – I oraz II stopnia”, „Trudne zachowania, jak sobie z nimi radzić”, Trening zastępowania agresji”, „Kurs online GTU_12”, „Terapia ręki, prowadzenie teczeki terapeutycznej”.

udziału w zajęciach w określonym dniu, celem obustronnej weryfikacji czy program ŚDS odpowiada na potrzeby i możliwości tej osoby z zaburzeniami psychicznymi. Po podjęciu przez kandydata decyzji o chęci uczestnictwa w ŚDS ustalano termin przyjęcia do ośrodka wsparcia – w porozumieniu z opiekunem prawnym oraz OPS. Wówczas kandydat składał do OPS właściwego ze względu na miejsce zamieszkania stosowne dokumenty, a ŚDS informował pisemnie OPS o gotowości jego przyjęcia, tym samym zwracając się z prośbą o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Równocześnie kandydat lub jego opiekun prawny składał podanie o przyjęcie do ŚDS wraz z zaświadczeniami lekarskimi, a następnie zapoznawał się z regulaminem ŚDS, zobowiązując się do jego przestrzegania, a także wyrażał dobrowolną zgodę na przetwarzanie danych osobowych dla celów pomocy społecznej, zgodnie z ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych⁴⁸. Osoba z zaburzeniami psychicznymi otrzymywała prawo do uczestnictwa w ŚDS na mocy decyzji administracyjnej, wydanej przez Prezydenta m.st. Warszawy, na czas określony (w przypadku pierwszej kwalifikacji nie dłuższy niż trzy miesiące). Po przyjęciu uczestnika do ŚDS, wyznaczano dla niego terapeutę prowadzącego. W ciągu pierwszych trzech miesięcy ZWA dokonywał oceny możliwości zaproponowania osobie IPPWA oraz okresu, jaki będzie niezbędny do jego realizacji. Oceny postępów tych Planów dokonywano dwa razy w roku. Istniała możliwość przedłużenia uczestnictwa w ŚDS z uwagi na brak postępów w realizacji Planu, czy brak możliwości skierowania do innego ośrodka wsparcia – domu pomocy społecznej lub warsztatu terapii zajęciowej. Zespół kierował kilkakrotnie uczestników na zajęcia w zakładzie aktywności zawodowej, prowadzonym przez SOD.

W okresie objętym kontrolą uczestnicy ŚDS korzystali z zajęć, które odpowiadały zaleceniom wynikającym z IPPWA. Mogli korzystać z usług indywidualnych i zajęć prowadzonych zespołowo. W trakcie dziennego pobytu w ŚDS uczestnicy otrzymywali gorący posiłek. W Domu typu A posiłek ten przygotowywano w ramach treningu kulinarno-porządkowego z elementami gospodarowania własnymi środkami finansowymi, a w Domu typu B w ramach treningów kulinarnych.

W latach objętych kontrolą, dla uczestników Domu typu B (z uwagi na orzeczoną niepełnosprawność) organizowano transport z domu do ŚDS i z powrotem do miejsca zamieszkania⁴⁹. Dla każdego uczestnika prowadzono na bieżąco indywidualną dokumentację, która zawierała m.in.: kopie decyzji administracyjnych, kopie orzeczeń o niepełnosprawności i stanie zdrowia, IPPWA, wymagane opinie specjalistów (np. neurologa lub psychiatry), oceny. Wszyscy uczestnicy ŚDS byli ujęci w prowadzonej na bieżąco dokumentacji zbiorczej, która zawierała m.in.: ewidencje uczestników, informacje dotyczące dłuższej nieobecności, stanu zdrowia.

⁴⁸ Dz U. z 2019 r. poz. 1781.

⁴⁹ Uczestnicy Domu typu A docierali do ośrodka wsparcia samodzielnie.

W ŚDS prowadzono książkę skarg i zażaleń. W latach 2022-2024 nie zawiera ona wpisów, ponieważ w tym okresie nie wpłynęły żadne skargi.

(akta kontroli: t. II, str. 286-316, 333, 340-345, 347-349, 357-401; t. III, str. 18-127, 478-484; t. VI, str. 1-794; t. VII, str. 324-634)

2.5. W latach 2022-2024 Dom corocznie terminowo składał sprawozdania z działalności za rok budżetowy do Urzędu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy oraz Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego⁵⁰. Sprawozdania te zawierały wszystkie obligatoryjne informacje dotyczące: form i efektów prowadzonej pracy; środków finansowych otrzymanych na bieżące prowadzenie ŚDS oraz dotacji w ramach programu „Za życiem” (rozliczenie środków finansowych, ze względu na źródło finansowania, wydatkowanych w danym roku rozliczeniowym), a także informacje wraz z potwierdzeniem przelewu niewykorzystanych środków finansowych; liczby pracowników, etatów, rodzaju ich zatrudnienia i rodzajów stanowisk przez nich zajmowanych; liczby uczestników (według decyzji administracyjnych i list obecności) wraz z oceną monitorowania rezultatów prowadzonych zajęć. W latach 2022-2023 sprawozdania te zawierały również zestawienia zapisów z wybranych kont. Natomiast w 2024 r. Wojewoda Mazowiecki zmienił wymagania co do zapisów tych sprawozdań, więc sprawozdanie za 2024 r. zawierało tylko sprawozdanie z wykonania wydatków (rozliczenie wydatków za 2024 r. oraz sumę kosztów realizacji zadania publicznego), a także rozliczenie ze względu na źródło finansowania tego zadania publicznego.

(akta kontroli: t. I, str. 596-598; t. III, str. 129-414)

2.6. W latach objętych kontrolą ŚDS współpracował z różnymi podmiotami. We wszystkich tych latach współpraca dotyczyła przede wszystkim rodzin oraz opiekunów uczestników, a prowadzono ją w formie rad programowych z udziałem ZWA. Ich główną tematyką było planowanie i podsumowywanie procesu terapeutycznego. Rodziny/opiekunowie prawni mogli także korzystać z konsultacji telefonicznych i osobistych z terapeutami. W latach 2022-2023 odbyło się jedno takie spotkanie, a w 2024 r. – dwa. Pozostałe spotkania miały charakter indywidualny, w zależności od bieżących potrzeb. ŚDS współpracował także z ośrodkami pomocy społecznej/powiatowymi centrami pomocy rodzinie, właściwymi dla miejsca zamieszkania uczestników. Współpraca dotyczyła przede wszystkim sytuacji życiowej uczestników czy procesu kwalifikacji do uczestnictwa/przedłużania pobytu w ŚDS. W latach objętych kontrolą Dom nawiązywał także współpracy z: lekarzami pierwszego kontaktu, placówkami podstawowej opieki zdrowotnej, szpitalami, poradniami zdrowia psychicznego, a szczególnie z Instytutem Psychiatrii i Neurologii⁵¹. Jednak Dom typu B w latach 2023-2024 nie podejmował takiej współpracy, ponieważ nie było takiej potrzeby z uwagi na fakt, że sprawy zdrowotne uczestników załatwiali ich rodziny/opiekunowie prawni. Pracownicy ŚDS pomagali uczestnikom w umawianiu konsultacji lekarskich, teleporad, w uzyskiwaniu recept, zaleceń lekarskich dotyczących rehabilitacji. W ramach szczególnej współpracy z IPiN, osoby po terapii w Oddziale Dziennym Instytutu kierowano na dalszą

⁵⁰ Za 2022 r. – 27 stycznia 2023 r. (elektronicznie i papierowo). Za 2023 r. – 24 stycznia 2024 r. (elektronicznie i papierowo). Za 2024 r. – 28 stycznia 2025 r. (elektronicznie).

⁵¹ Dalej: IPiN.

rehabilitację do ŚDS. Kolejnymi instytucjami, z którymi współpracował ŚDS (Dom typu A) były powiatowe urzędy pracy. Inne instytucje z którymi współpracował ŚDS (Dom typu A) były organizacje pozarządowe⁵², placówki kulturalne⁵³, placówki sportowe⁵⁴, placówki oświatowe⁵⁵. Współpracowano także z innymi ŚDS na terenie Warszawy, np. współorganizując Miedzyośrodkowy Turniej Szachowy (w 2023 r. – Domu typu A). Natomiast Dom typu B, z racji na specyfikę schorzeń uczestników, miał znacznie bardziej ograniczoną współpracę z innymi instytucjami kulturalnymi czy sportowymi.

(akta kontroli: t. III, str. 416-428)

2.7. W ŚDS kontrole przeprowadzali pracownicy Wydziału Spraw Społecznych i Świadczeń dla Urzędu Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy z upoważnienia Prezydenta m.st. Warszawy, odpowiednio:

- w lutym 2023 r., która dotyczyła prowadzenia dokumentacji finansowej oraz wykorzystania środków finansowych otrzymanych z budżetu Wojewody Mazowieckiego w 2022 r. zgodnie z przeznaczeniem określonym w zawartej umowie. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, więc nie formułowano uwag ani wniosków;
- w grudniu 2023 r., która dotyczyła rzeczowego zakresu zadania publicznego, określonego w ofercie oraz zgodności realizowania zadania publicznego z harmonogramem na 2023 r. oraz planami pracy ŚDS na 2023 r. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, więc nie formułowano uwag ani wniosków;
- w listopadzie 2024 r., która dotyczyła realizacji zadania publicznego na podstawie zawartej umowy. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, więc nie formułowano uwag ani wniosków.

(akta kontroli: t. III, str. 429-443)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności skontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

NIK pozytywnie ocenia świadczenie w latach 2022-2024 przez ŚDS usługi osobom z zaburzeniami psychicznymi. Jednocześnie budynek, w którym prowadzono zajęcia spełniał wymagane standardy, w tym nie zawierał barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami. Zajęcia indywidualne oraz zespołów prowadzono zgodnie z ustalonym programem działalności Domu typu A i typu B, które to programy obejmował wszystkie zajęcia przewidziane w IPPWA – indywidualnie dla poszczególnych uczestników. Zajęcia te prowadził ZWA ze stosownymi kwalifikacjami i doświadczeniem zawodowym. Ponadto w ŚDS prawidłowo prowadzono wymaganą dokumentację, a wymagane

⁵² Np.: SPOZA, SYNAPSIS, Greenpeace.

⁵³ Biblioteka Publiczna – Filia w Powsinie, Centrum Kultury Wilanów (trening rozwoju zainteresowań), Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (zwiedzanie ogrodów, gry terenowe).

⁵⁴ Klub Kolarski w Wilanowie (wycieczki rowerowe), basen w Powsinie.

⁵⁵ Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie (praktyki dla studentów terapii zajęciowej).

sprawozdania składano terminowo. Prawidłowo prowadzono również współpracę z innymi podmiotami, realizując potrzeby uczestników.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 28 listopada 2025 r.

Kontroler

Maria Smereczyńska
radca Prezesa NIK

/-/

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
p.o. dyrektor
Konrad Kostępski

/-/